

**POLSKI
ZWIĄZEK
SZACHOWY**

Kodeks Etyki Polskiego Związku Szachowego

Wstęp

Polski Związek Szachowy jest stowarzyszeniem sportowym, zrzeszającym wojewódzkie związki szachowe, kluby i sekcje szachowe, a w nich zarejestrowanych zawodników i zawodniczki uprawiające wyczynowo dyscyplinę sportową szachy, bez ograniczeń wiekowych.

Gra w szachy i koncepcja organizacji imprez szachowych opiera się na założeniu, że wszyscy zaangażowani/zainteresowani przestrzegają istniejących zasad i przepisów oraz przywiązują największą wagę do postawy *fair play* i do właściwej sportowej rywalizacji.

W szachy wyczynowe gra kilkadziesiąt tysięcy osób w Polsce. Przy takiej liczbie szachistów istnieje potrzeba nie tylko określenia przepisów gry, zasad turniejowych, ale również wymogów etycznych, obowiązujących w sporcie, a przede wszystkim w dyscyplinie szachowej.

Celem Kodeksu Etyki Polskiego Związku Szachowego jest prezentacja zasad, wartości i zachowań, które organizacja uważa za szczególnie cenne i które powinny kierować jej funkcjonowaniem.

Kodeks powinien przyczyniać się do kształtowania świadomości etycznej wszystkich szachistów, biorących udział w zawodach, spotkaniach i imprezach towarzyszących, dlatego zachęcamy do zapoznania się z nim i dzielenie się swoimi komentarzami.

Niniejszy Kodeks Etyki nawiązuje do zasad, głoszonych przez Międzynarodową Federację Szachową – FIDE.

1. Zasady ogólne

1.1. Kodeks Etyki Polskiego Związku Szachowego określa standardy postępowania, których przestrzeganie jest gwarancją kompetencji, odpowiedzialności i wysokich walorów moralnych zawodników, sędziów oraz działaczy szachowych.

1.2. Wskazane w Kodeksie Etyki zasady i wartości etyczne są stosowane w całym środowisku szachowym na terenie Polski, w szczególności podczas turniejów szachowych, ale również na

różnego rodzaju spotkaniach, w bieżącej działalności sportowej, takiej jak szkolenia, konferencje, publikacje, rozliczenia finansowe i organizacja imprez.

1.3. Kodeks Etyki przeciwdziała korupcji, rozumianej jako nadużycie stanowiska publicznego dla uzyskania prywatnych korzyści. Obejmuje to również faworyzowanie, nepotyzm, nadużycie kompetencji, przekupstwo, przywłaszczenie mienia oraz obrót środkami finansowymi pochodzącymi z działań korupcyjnych.

1.4. Zawodnicy, działacze i sędziowie szachowi powinni swoim postępowaniem tworzyć dobry wizerunek Polskiego Związku Szachowego w swoim środowisku, jak i na zewnątrz, dla osób interesujących się sportem szachowym.

1.5. Uczestnicy zgromadzeń szachowych (turnieje, organizacja imprez, szkolenia) powinni starać się naśladować wartości moralne i normy etyczne przyjęte powszechnie jako dobra instrumentalne, czyli:

A – to, co jest pożądane jako urzeczywistnienie pragnień i intencji;

B – to, co pozytywne i stanowiące wartość pozytywną;

C – to, co jest związane z wolą, pragnieniem i postanowieniem czegoś, czego chcemy dokonać.

1.6. Miarą dobra w pojęciu etycznym jest szczęście, a więc to co służy nie tylko jednostce, ale i zbiorowości. Zaprzeczenia tych wartości są złem moralnym, czyli wszystkim tym, co nie służy indywidualnemu i zbiorowemu szczęściu, przyjemności i pożytkowi.

1.7. Normy etyczne, to taki typ regulacji, który nie potrzebuje i nie stosuje sankcji zewnętrznych. Motywem postępowania etycznego nie jest nagroda czy kara, ale wartość sama w sobie. Sens przestrzegania norm etycznych sprowadza się do dobrego samopoczucia i życzliwego traktowania przez otoczenie.

1.8. Normy etyczne muszą wyływać z zasad sprawiedliwości, umiaru, słuszności i praworządności.

1.9. Powyższe zasady ogólne mają być wzorcem (ideałem) dążenia do najwyższego stopnia wtajemniczenia w środowisku szachowym w Polsce.

2. Zasady szczegółowe

2.1. Punktem wyjścia rozważań na tematy etyki w szachach jest Artykuł 11.1 Przepisów Gry FIDE, który mówi:

„Zawodnikom nie wolno podejmować żadnych działań przyczyniających się do tworzenia złej reputacji grze w szachy”.

W nawiązaniu do tego artykułu należy rozpatrywać ogromną większość przypadków, powstałych podczas zgromadzeń szachowych. Każdy przypadek naruszenia zasad etyki powinien być sprawdzany pod kątem naruszenia dobrej reputacji dyscypliny sportowej, jaką są szachy.

2.2. Naruszeniem zasad dobrego współżycia jest też rażące lub powtarzające się naruszenia przepisów szachowych FIDE lub innych zatwierdzonych przepisów turniejowych, nieprzestrzeganie normalnie przyjętych standardów uprzejmości i etykiety szachowej.

2.3. Spory powstałe podczas gry lub turnieju będą rozstrzygane zgodnie z zasadami gry obowiązującymi w danym momencie i zgodnie z regulaminem turnieju.

2.4. W dalszej części dokumentu podane są przykłady zdarzeń, podlegających rozpatrzeniu przez Komisję Etyki PZSzach, która wydaje swoje orzeczenie co do rodzaju przewinienia oraz stopnia szkodliwości popełnionego czynu. Takie orzeczenie Komisja Etyki przekazuje władzom PZSzach, celem rozpoczęcia procesu ostatecznego wyjaśnienia prowadzonej sprawy i wydania końcowego orzeczenia, dotyczącego wysokości kary.

3. Oszustwa

Poważnym naruszeniem zasad dobrego postępowania jest oszukiwanie lub próby oszustwa podczas turniejów i innych imprez szachowych.

4. Gwałtowne reakcje

Poważnym naruszeniem zasad dobrego postępowania jest gwałtowne, groźne lub inne niestosowne zachowanie podczas lub w związku z wydarzeniem szachowym.

5. Wycofanie się z turnieju

Zawodnicy wycofujący się z turnieju bez ważnego powodu lub bez informowania arbitra turniejowego poważnie naruszają zasady postępowania etycznego.

6. Ubiór

W każdym turnieju najwyższego poziomu gracze, delegacje lub zespoły muszą przestrzegać wysokiego standardu ubioru. Delegacje obejmują zarówno sekundantów zawodników, jak i każdą inną osobę, która reprezentuje zawodników. Zawodnicy są odpowiedzialni za działania oficjalnych członków swoich delegacji.

7. Nieuzasadnione oskarżenia

7.1. Zawodnicy lub członkowie ich delegacji nie mogą składać nieuzasadnionych oskarżeń wobec innych organizatorów, urzędników lub sponsorów. Wszystkie protesty należy kierować bezpośrednio do arbitra lub dyrektora turnieju.

7.2. Jeśli zawodnicy, organizatorzy, działacze, itp. rozgłaszają nieprawdziwe fakty o nielubianym przez siebie innym przedstawicielu związku, to podlegają sankcjom wymienionym w dalszej części niniejszego dokumentu.

8. Zakaz używania alkoholu i narkotyków

W zgromadzeniu szachowym (turnieje, konferencje, szkolenia, itp.) nie może uczestniczyć osoba będąca pod wpływem alkoholu lub narkotyków.

9. Sporządzanie raportów

9.1. Jeśli osoba funkcyjna sporządza nieprawdziwe, nieobiektywne, nierzetelne sprawozdanie ze swojej pracy, to podlega sankcjom.

9.2. Podobnym sankcjom podlega złożenie sprawozdania lub innych dokumentów po terminie bez uzasadnionej przyczyny.

9.3. Niesporządzenie takiego sprawozdania również podlega sankcjom.

10. Skargi

10.1. Skargi mogą być składane przez wszystkie osoby związane z udziałem w imprezach szachowych.

10.2. Skargi mogą być składane bezpośrednio do Komisji Etyki Polskiego Związku Szachowego.

10.3. Postępowanie jest rejestrowane na piśmie. Należy uzasadnić wszelkie podjęte decyzje, które również muszą mieć formę pisemną.

10.4. Wszelkie opinie podjęte przez Komisję Etyki mogą być przedmiotem postępowania arbitrażowego przez Zarząd Polskiego Związku Szachowego.

11. Nieprzestrzeganie norm Kodeksu Etyki

11.1. Komisja Etyki będzie w ramach swoich uprawnień sugerować Polskiemu Związkowi Szachowemu ukaranie dyscyplinarnie tych osób, które naruszają zasady dobrego współzycia między szachistami.

11.2. Naruszenie Kodeksu Etyki FIDE powinno być karane przez Komisję Dyscyplinarną PZSzach, niezależnie od tego, czy akty popełnienia lub zaniechania zostały popełnione umyślnie, czy niedbale, czy naruszenie stanowi czyn lub usiłowanie, oraz czy strony działały w charakterze uczestnika, współlnika lub inicjatora, pomocnika lub podżegacza.

11.3. Jeśli zostanie nałożona sankcja, Komisja Etyki może zbadać na wniosek osoby oskarżonej, czy istnieją podstawy do całkowitego lub częściowego zawieszenia egzekwowania sankcji, jeśli pozwalają na to odpowiednie okoliczności, w szczególności poprzedni zapis osoby ukaranej. Zawieszając egzekwowanie sankcji, na wniosek Komisji Etyki, Komisja Dyscyplinarna PZSzach może poddać osobę sankcjonowaną okresowi próbnemu.

11.4. Komisja Dyscyplinarna PZSzach może sankcję nałożyć, biorąc pod uwagę istotne czynniki w sprawie, w tym wiek, pomoc i współpracę, motyw, okoliczności i stopień winy sprawcy.

11.5. Komisja Dyscyplinarna PZSzach decyduje o zakresie i czasie trwania każdej sankcji.

11.6. O ile nie określono inaczej, sankcja może zostać zwiększona, jeśli zostanie to uznane za właściwe, jeżeli naruszenie zostało powtórzone.

11.7. W przypadku popełnienia więcej niż jednego naruszenia, sankcja będzie oparta na najpoważniejszym naruszeniu i odpowiednio zwiększona w zależności od konkretnych okoliczności.

12. Zaproszenie do przestrzegania idei „Gens una sumus” – „Jesteśmy jedną rodziną” – w erze cyfrowej

12.1. **Dobre imię.** Dobre imię w środowisku szachowym jest cenną wartością dla każdego szachisty: zawodnika, sędziego, trenera, działacza. Jest to szczególnie ważne w erze cyfrowej.

12.2. **Umiar.** W wypowiedziach publicznych, dotyczących innych osób, należy zachować umiar i ostrożność, aby bezpodstawnie nie naruszyć dobrego imienia innej osoby. Dotyczy to wszelkich form publicznych wypowiedzi, jak media społecznościowe, Internet, blogi i vlogi, podcasty, media tradycyjne, bezpośrednie spotkania, itd.

12.3. **Prawda.** Pierwszym kryterium oceny takiej wypowiedzi jest prawda o faktach: czy dane zdarzenie rzeczywiście miało miejsce. Publiczne wypowiedzi o wydarzeniach, które nie miały miejsca (a więc wypowiedzi fałszywe) są niedopuszczalne.

W razie publicznego twierdzenia faktu, który może być oceniany jako zachowanie naganne, należy dysponować dowodami. W sytuacjach wątpliwych (gdy nie wiadomo z pewnością, czy zdarzenie miało miejsce, czy nie miało) należy unikać insynuacji, pytań „z tezą”, rozsiewania podejrzeń.

12.4. **Kryteria.** Sama ocena etyczna takiego zachowania nie nastręcza większych trudności: każda forma zewnętrznej pomocy w trakcie gry jest nieetyczna (poza szczególnymi przypadkami, gdzie regulamin zawodów albo ustalony zwyczaj wyraźnie dopuszcza korzystanie z takiej pomocy, jak specjalne turnieje człowiek + komputer, gra korespondencyjna). Dotyczy to zarówno gry bezpośredniej, jak i gry przez portale internetowe. Dotyczy pomocy zewnętrznej we wszelkiej postaci, jak podpowiadanie przez inne osoby, korzystanie z notatek lub literatury, ale przede wszystkim przez korzystanie z pomocy silników komputerowych lub baz danych w trakcie gry.

12.5. **Ustalanie faktów.** O ile ocena etyczna jest prosta, o tyle ustalenie, że fakt (niedozwolonego) korzystania z pomocy miał rzeczywiście miejsce będzie na ogół trudne. Poza nieczęstymi przypadkami, gdy ktoś został bezpośrednio zauważony, że z takiej pomocy korzysta, na ogół ustalenia takiego faktu będą się opierały na pośrednich dowodach lub poszlakach, tj. na przykład:

- (i) na zbyt wysokiej zgodności gry zawodnika z „pierwszą linią” głównych silników szachowych,
- (ii) na niezwykle wysokiej jakości gry, która nie odpowiada dotychczasowej sile danego zawodnika,
- (iii) na podejmowaniu w krótkim czasie właściwych decyzji w skomplikowanych pozycjach, które normalnie wymagałyby długiego i głębokiego namysłu,
- (iv) na powtarzających się tego rodzaju sytuacjach.

Siłą rzeczy dowody pośrednie i poszlaki, tak jak te przykładowo wskazane, nie dają absolutnej pewności, ale mogą prowadzić do ustaleń, związanych z większym lub mniejszym stopniem prawdopodobieństwa. Ponadto istnieją specjalne programy i specjaliści, którzy na podstawie przebiegu partii oceniają prawdopodobieństwo korzystania z pomocy.

12.6. Podsumowanie. Uwzględniając powyższe uwagi, przy formułowaniu publicznej wypowiedzi o fakcie korzystania z (nieodzwolonej) pomocy elektronicznej przez zawodnika, należy dysponować dowodami, które dają bardzo wysokie prawdopodobieństwo zaistnienia takiego faktu. Innymi słowy: że wyjaśnienie danego zdarzenia w inny sposób jest niemożliwe lub prawie całkowicie niemożliwe.

W sytuacjach wątpliwych (gdy prawdopodobieństwo jest średnie lub chociażby wysokie) należy powstrzymać się od publicznych twierdzeń lub insynuacji. Lepiej jest, gdy nawet nieuczciwy postępek nie zostanie napiętnowany, niż gdyby dobre imię uczciwego zawodnika miało zostać naruszone, co nieraz powoduje szkody nie do naprawienia w środowisku.

13. Zaproszenie do przestrzegania idei „Gens una sumus” – „Jesteśmy jedną rodziną”

W przypadku, gdyby któryś z szachistów uznał, że jego postawa i zachowanie stały dawniej w sprzeczności z postanowieniami niniejszego kodeksu, Komisja Etyki Polskiego Związku Szachowego prosi o jak najszybszą zmianę w zachowaniu oraz rzetelne przestrzeganie zasad, wartości i norm etycznych tu promowanych; to znaczy takich zasad, wartości i norm, które są zgodne z ideą łączącą szachistów na całym świecie – „Gens una sumus”.

Kodeks Etyki wchodzi w życie z dniem 20 IX 2020 r.

WGM Hanna Ereńska-Barlo

IA Ulrich Jahr

IM Janusz Przewoźnik

Janusz Siekański